

19. marts 2015

Byggeriets Arbejdsmiljøbus' årsberetning 2014

Byggeriets Arbejdsmiljøbus er en mobil konsulenttjeneste, som har til formål at formidle god arbejdsmiljøpraksis og viden om udvikling af godt arbejdsmiljø og forebyggelse af arbejdsmiljøproblemer til byggepladser og til byggevirksomheder og deres ansatte. Desuden hjælper Byggeriets Arbejdsmiljøbus i forbindelse med brug af arbejdsmiljørådgivere, udnyttelse af uddannelsesmuligheder og muligheder for at få tilskud til udviklingsprojekter, forebyggelsespakker og lignende.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus er hverken en kontrolmyndighed eller en kommerciel arbejdsmiljørådgiver eller kursusudbyder, men de tilsluttede organisationers egen formidlingsvirksomhed om arbejdsmiljø.

Målsætning:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har til formål:

- at bidrage til forbedring af virksomhedernes systematiske, forebyggende arbejdsmiljøindsats, herunder udvikling af deres arbejdsmiljøorganisation og valg af arbejdsmiljørepræsentanter
- at påvirke lederes og medarbejderes arbejdsmiljøadfærd og holdninger til arbejdsmiljø
- at udbrede kendskabet til konkrete forebyggelsesmuligheder i forbindelse med arbejdets udførelse
- at deltage i videndeling med henblik på forbedring af den samlede arbejdsmiljøindsats sammen med Branchearbejdsmiljørådet for Bygge & Anlæg (BAR Bygge & Anlæg), de tilsluttede organisationer og andre relevante arbejdsmiljøaktører, fx udviklere og leverandører af tekniske hjælpemidler, erhvervsskolerne, bygherrer, rådgivere og projekterende mv.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus' kerneopgave er således at bidrage til forbedring af virksomhedernes forebyggende arbejdsmiljøindsats og til løsning af konkrete arbejdsmiljøspørgsmål gennem praksisnær formidling baseret på anbefalinger fra især Branchearbejdsmiljørådet og Arbejdstilsynet.

Grundlag

Grundlaget for Byggeriets Arbejdsmiljøbus er et protokollat om fælles arbejdsmiljøprojekter (samarbejde og arbejdsmiljø) af 3. marts 2008 og vedtægter for Byggeriets Arbejdsmiljø af 16. juli 2008, som er aftalt mellem Dansk Byggeri og 3F Byggegruppen, Dansk EI-forbund, Blik- og Rørarbejderforbundet, Dansk Metal og BJMF i København.

Efterfølgende er Dansk Håndværk, Kooperationen og Danske Isoleringfirmaers Brancheforening efter aftaler med 3F også blevet tilsluttet Byggeriets Arbejdsmiljøbus. I 2011 er også Bygherreforbundet i Danmark blevet tilsluttet Byggeriets Arbejdsmiljøbus.

Aftalen med Dansk Håndværk er omkring årsskiftet 2014/2015 blevet genforhandlet således at Dansk Håndværks overenskomstområde fra 2015 er tilsluttet Byggeriets Arbejdsmiljøbus på samme vilkår som de øvrige overenskomstområder.

Projektet var oprindeligt aftalt for perioden 2008-2011, men Dansk Byggeri og 3F Byggegruppen har i efteråret 2012 aftalt at Byggeriets Arbejdsmiljøbus kan anses for en fast aktivitet, sådan at eventuelle større ændringer vil blive varslet et halvt år inden de iværksættes.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus er selskabsretligt etableret som et projekt under Byggeriets Uddannelser i henhold til en administrationsaftale af 16. oktober 2008.

Byggeriets Uddannelser varetager en række administrative opgaver for Byggeriets Arbejdsmiljøbus, herunder sekretariatsbistand, telefonpasning, IT-systemer, bogføring og regnskab, personaleadministration mv.

Det ledelsesmæssige og økonomiske ansvar for projektet påhviler styregruppen for Byggeriets Arbejdsmiljøbus i samarbejde med direktøren.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har haft et møde med hver af de små tilsluttede overenskomstområder med henblik på at gøre status over samarbejdet og fastlægge indhold og rammer for det kommende års samarbejde.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus' hovedkontor er placeret i et kontorfællesskab sammen med blandt andre Byggeriets Uddannelser og BAR Bygge & Anlæg.

Mål og rammer for 2015-2020:

I oktober 2014 indgik Dansk Byggeri og 3F Byggegruppen en aftale om en mål- og rammeplan for perioden 2015-2020 samt en finansieringsmodel for periodens første tre år.

Som grundlag for aftalen om mål- og rammeplanen blev der i løbet af 2014 afsluttet dels en evaluering af Byggeriets Arbejdsmiljøbus 2011-2014 og dels en analyse af det fremtidige behov for Byggeriets Arbejdsmiljøbus. Desuden indgik en række anbefalinger fra et internt udviklingsseminar for Byggeriets Arbejdsmiljøbus' medarbejdere i parternes overvejelser.

Evalueringen:

Denne tredje eksterne evaluering af Byggeriets Arbejdsmiljøbus er ligesom de to tidligere gennemført af Flemming Pedersen fra TeamArbejdsliv, som også har gennemført en række evalueringer af BAR Bygge & Anlægs og Arbejdstilsynets indsatser.

Evalieringen bygger på følgende datakilder:

- Analyse af konsulenternes oplysninger om deres besøgsaktiviteter i Byggeriets Arbejdsmiljøbus' interne database
- Kvalitative interview med en række personer fra 15 forskellige byggevirksomheder og byggepladser
- Observationer over fire dage af konsulenternes praksis under besøg på byggepladser og i byggevirksomheder

Evalueringen konkluderer at Byggeriets Arbejdsmiljøbus lever op til sit overordnede formål og måltallene for besøgsaktiviteten.

Evalueringen fastslår at det er lykkedes for Byggeriets Arbejdsmiljøbus at blive så godt indarbejdet i branchens samlede arbejdsmiljøindsats, at vi nu er anerkendt af alle parter som en vellidt del af branchen.

Evaluator peger dog samtidig på nogle områder, hvor der er behov for fortsat at udvikle indsatsen: Selv om det jo meget ofte lykkes at få gennemført konkrete forbedringer - få "løst problemer" så at sige - så er det fortsat en stor udfordring at indbygge forebyggende rutiner i virksomhedernes procedurer for planlægning og tilrettelægning af arbejdet. Evaluator opfordrer derfor til at arbejde mere med virksomhedsbesøg - specielt såkaldte "kryds-besøg", hvor virksomheden mødes både på byggepladser og på hjemmeadressen - idet han kan konstatere, at der er rigtig gode erfaringer med at samle medarbejderne til møder i virksomheden, hvor blandt andet arbejdsmiljøet kan komme op på den fælles dagsorden, og hvor der kan skabes en tillidsfuld dialog mellem ledelse og medarbejdere.

Evaluators gør også opmærksom på, at konsulenterne naturligvis normalt tager udgangspunkt i de konkrete arbejdsmiljøudfordringer, der er på den byggeplads som besøges, men at det kan bevirke at nogle af de mere "bløde" arbejdsmiljøproblemer, som medarbejderne heller ikke selv er opmærksomme på, måske bliver overset lidt.

Evaluators gør desuden opmærksom på at opnå balance mellem "mange besøg samme sted" og "få besøg mange steder", sådan at Byggeriets Arbejdsmiljøbus fortsat kan have den store bredde, som ordningen er tiltænkt, så konsulenterne kun går meget detaljeret til værks i forbindelse med problemstillinger, hvor resultaterne kan bruges i andre tilsvarende situationer andre steder.

Endelig peger evaluators på de pædagogiske udfordringer, der ligger i at motivere byggeledere "af den gamle skole" og uerfarne koordinators, der savner gennemslagskraft på byggepladsen, og i den forbindelse fortsat at udvikle det man kalder for "den anerkendende tilgang".

Behovsanalysen:

Behovsanalysen er udført af Hans Jørgen Limborg og Flemming Pedersen fra TeamArbejdsliv.

Rapporten har set på Byggeriets Arbejdsmiljøbus som et virkemiddel i arbejdsmiljøindsatsen i forhold til følgende tre synsvinkler:

- Udviklingen i boligpolitikken og byggeriet, udvikling af arbejdsmarkedet og arbejdskraften, udvikling af teknologi og byggemetoder, samt arbejdsmiljøregler og myndighedsindsats
- Bygge- og anlægsbranchens egen struktur, underbrancher, virksomhedsstruktur, organisationer, BAR Bygge & Anlæg mv.
- Virksomhedernes ledelses- og samarbejdsforhold, deres egenindsats vedrørende arbejdsmiljø og deres tradition for og evne til at bruge rådgivere og samarbejde om arbejdsmiljøløsninger

Rapportens konklusioner og anbefalinger er samlet i tre afsnit:

- Er Byggeriets Arbejdsmiljøbus fortsat en relevant aktør?
- Er de virkemidler, som Byggeriets Arbejdsmiljøbus benytter, også hensigtsmæssige fremadrettet?
- Møder Byggeriets Arbejdsmiljøbus virksomhedernes fremtidige behov?

Idet konkurrencepresset øges (nationalt, fra udlandet og fra udenlandsk arbejdskraft) og markedet differentieres og specialiseres yderligere, får arbejdsmiljøet øget betydning som konkurrencefaktor. Det er derfor vigtigt, at vilkår og krav er ens, at de kan dokumenteres og at der følges op. Der vil fortsat være behov for at hæve branchens arbejdsmiljøniveau og dermed institutioner som Byggeriets Arbejdsmiljøbus.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus yder overvejende ekspert-baseret vejledning og når langt fra ud til alle virksomheder og byggepladser. Der er derfor behov for at overveje, om spredningen skal øges, og om konsulenterne også bør gøre mere for at understøtte virksomhedernes udvikling af deres forebyggende egenindsats i forbindelse med planlægning mv.

Målgruppen specialiseres yderligere ift. opgaver, kunder og geografi, og det kan derfor være vanskeligt at nå til de mere specielle dele af branchen. Det kan derfor overvejes at iværksætte mere målrettet opsøgende indsatser overfor eksempelvis nye virksomheder, udenlandske, de små, de mindre gode mm. Et forslag er også at benytte netværker af små byggevirksomheder, der ofte arbejder sammen, som en mulighed for at udvikle arbejdsmiljøindsatsen.

Rapporten peger på at der vil være muligheder for, at Byggeriets Arbejdsmiljøbus kan bidrage til at udvikle virksomhedernes forebyggende egenindsats gennem samarbejde med de nye yngre ledere, der ønsker en lærende kultur, og som gerne vil have hjælp til at implementere nye metoder, teknologier og samarbejdsformer.

Hovedkonklusionen kan opsummeres således:

- ”Bam-bus udfylder en unik rolle i en branche, hvor parterne har taget et progressivt skridt til at oprette ordningen i fællesskab. Behovet for vidensformidling, vejledning og spredning af praksiserfaringer er stort, og hvis Bam-bus fortsat kan udvikle sig fleksibelt i forhold til ændringerne i branchens vilkår, er Bam-bus absolut en relevant aktør i de kommende år.”

Styregruppe

Byggeriets Arbejdsmiljøbus' styregruppe havde pr. 31. december 2014 følgende medlemmer:

- Freddy Hansen, 3F Byggegruppen
- Mette Møller Nielsen, Dansk Byggeri
- André Breindahl, 3F Byggegruppen
- Anne Margrethe Anttila, Dansk Byggeri
- Per Stig Jørgensen, Dansk Byggeri
- Søren Schytte, Blik- og rørarbejderforbundet
- Hanne Ullum, Bygherreforeningen i Danmark

Freddy Hansen var formand og Mette Møller Nielsen var næstformand for styregruppen i hele 2014.

Søren Schytte repræsenterer udover Blik- og Rørarbejderforbundet også Dansk Metal og Dansk EI-Forbund.

Hanne Ullum, der repræsenterer Bygherreforeningen, deltager i styregruppen som observatør uden stemmeret.

Lars Blicher, der repræsenterede Dansk Håndværk, er i årets løb udtrådt af styregruppen som observatør uden stemmeret.

I 2014 har der været afholdt tre styregruppemøder og otte formandskabsmøder. Der har mellem møderne været løbende kontakt mellem direktøren og formandskabet samt enkelte møder fælles for BAR Bygge & Anlæg og Byggeriets Arbejdsmiljøbus' ledelser.

Desuden har der i forbindelse med udviklingen af mål- og rammeplanen for 2015-2020 været afholdt to møder med Dansk Byggeris og 3F Byggegruppens ledelser.

Bemanding

Byggeriets Arbejdsmiljøbus' personale bestod pr. 31. december 2014 af

- Anders Kabel som leder

og følgende arbejdsmiljøkonsulenter:

- Claus Mehlsen
- Evald Zacho
- Gunnar Fuglsang
- Jesper Nielsen
- Lars Olsen
- Morten Barkholt
- Niels Erik Danielsen
- Peter Orby

Konsulenterne dækker hele landet, idet de er fordelt på 4 regioner med to konsulenter i hver. De fire regioner følger de almindelige regionsgrænser, idet Midt- og Nordjylland dog er én region.

Konsulenterne arbejder med udgangspunkt i deres bopæl og råder alle over en arbejdsmiljøbus, som er indrettet som et mobilt kontor med blandt andet reoler til BAR-vejledninger mv. samt diverse IT-udstyr med mobil internet-opkobling.

Byggeriets Uddannelser stiller jf. administrationsaftalen 0,6 sekretær til rådighed som projektsekretær. Denne opgave er i 2014 blevet varetaget af:

- Kate Speiermann

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har siden 1. april 2012 haft tilknyttet et erhvervs-PhD projekt om sammenhængen mellem muskel- og skelletbesvær og organiseringen af arbejdet i bygge- og anlægsbranchen. Projektet er initieret af Dansk Byggeri og BAT-kartellet og er økonomisk støttet af Forsknings- og Innovationsstyrelsen samt af Bygge- og anlægsbranchens Udviklingsfond. Projektet forventes afsluttet som planlagt ultimo april 2015.

Som PhD-studerende er ansat

- Jeppe Zielinski Nguyen Ajslev

Besøgsindsatsen

I løbet af 2014 er 1087 nye virksomheder og byggepladser blevet kontaktet, og der har været aflagt 1327 besøg i disse virksomheder og byggepladser. Det er stort set det samme antal besøg som i 2013.

Besøgsaktiviteten fordeler sig sådan:

- 1031 besøg og 123 "tele-vejledninger" (dvs. mail, brev eller telefon) på 666 byggepladser, der ikke tidligere var besøgt. Det er 7 % færre end i 2013.
- 296 besøg og 335 "tele-vejledninger" i 421 virksomheder, der ikke tidligere var besøgt. Det er 1 % flere end i 2013.
- Hertil kommer 177 besøg og 48 "tele-vejledninger" til virksomheder og byggepladser, der har været besøgt tidligere end 2014. Antallet af sådanne genbesøg er 16 % mindre end i 2013.

Besøgsaktiviteten har således været 4 % lavere end årets mål for byggepladsbesøg og 12 % lavere end årets mål for virksomhedsbesøg.

Hver af konsulenterne har aflagt i gennemsnit 188 besøg på byggepladser og i virksomheder udover alle de andre aktiviteter, som de har varetaget, blandt andet:

- 274 besøg i alt i form af møder mv. i organisationer, hos leverandører, på erhvervsskoler og med rådgivere og myndigheder med henblik på undervisning, debatoplæg, erfaringsudveksling, sparring mv.

Konsulenterne blev helt overvejende meget positivt modtaget, og de oplevede en stor lydhørhed og vilje til at sikre et godt arbejdsmiljø, hvor det var praktisk muligt. Ved 86 % af besøgene oplevede konsulenterne at blive mødt med 'stor' eller 'meget stor' interesse.

Dette har medført at besøg affødt af henvendelser direkte fra byggevirksomheder, der har behov for hjælp, fortsat stiger og nu udgør 31 % af besøgsaktiviteten, hvilket er 3 % flere end i 2013. 54 % af besøgene var opsøgende, og 15 % skyldtes henvendelser fra organisationer eller andre. Årets mål for opsøgende virksomhed på ca. 50 % er således trods den stigende efterspørgsel opnået.

Kvaliteten af besøgsaktiviteten bliver fortsat bedre, og der er nu en langt bedre sammenhæng mellem virksomhedsbesøg og byggepladsbesøg, som følge af den øgede prioritering af virksomhedsbesøgene og mulighederne for at forankre virksomhedernes forebyggende indsats herigennem.

Se bilaget for yderligere detaljer om besøgsaktiviteten.

Særlige fokusområder i besøgsindsatsen

Særlig indsats om unge og nyansatte:

I starten af året fortsatte Byggeriets Arbejdsmiljøbus den særlige indsats om unge og nyansatte som blev iværksat i slutningen af 2013.

Indsatsen rettede sig især imod

- de mestre, der har elever – og især små virksomheder med typisk kun en enkelt elev
- de svende, der tager sig af eleverne i virksomhederne ("læresvende")
- de unge og nyansatte på byggepladser – uanset om de er elever, praktikanter eller andet
- sjakbajser, formænd og kolleger til unge og nyansatte på byggepladser
- faglærere og arbejdsmiljøansvarlige på skolerne

Gennem indsatsen fik Byggeriets Arbejdsmiljøbus en dialog i gang med bygge- og anlægsvirksomhederne om, hvordan de kan bidrage til, at deres unge og nyansatte får et godt og sikkert arbejdsmiljø, blandt andet ved fx at udvikle en elevpolitik, sikre en klar placering af ansvaret for instruktion og tilsyn og ved at etablere mentor- eller "onkel"-ordninger og uddanne læresvendene, så de bliver kvalificerede til at tage sig af elever og nyansatte.

Konsulenterne har derfor deltaget i en række møder i virksomhederne, hvor unge og nyansatte er på dagsorden. Desuden har de skabt debat på byggepladserne om, hvordan de unge og nyansatte indgår i byggepladskulturen.

Det ser ud til, at svendenes arbejdsmiljøholdning er af afgørende betydning for de unge og nyansattes arbejdsmiljøforhold, og at Arbejdstilsynets opmærksomhed på instruktion også har betydning for motivationen.

Særlig indsats om byggepladsstøv:

I andet halvår af 2014 har Byggeriets Arbejdsmiljøbus startet indsatsen mod byggepladsstøv op.

Indsatsen er blevet særdeles positivt modtaget af alle parter og i forbindelse med nogle større byggerier – især sygehusbyggerier – er der gjort forsøg med "støvfri byggeplads" og afholdt temadage for alle bygningsarbejdere. I nogle tilfælde har arbejdsmedicinske klinikker bidraget med lungefunktionstest mv.

De foranstaltninger, som Byggeriets Arbejdsmiljøbus arbejder med at få introduceret på byggepladserne, er især følgende:

- Afskærmning af støvende processer, udsugning, frisklufttilførsel og luftrensning
- Støvsugning herunder centralsugs-anlæg
- Rengøring fx særlig serviceentreprise så der bliver 'gjort rent'
- Affaldsordninger, så det bliver lettere at 'holde rent' som led i arbejdets udførelse
- Udsug og vandtåge på maskiner og værktøj
- Substitution til mindre støvende metoder og materialer
- Valg af mindst støvende tekniske hjælpemidler eller robotter
- Rigtigt valg og anvendelse af personlige værnemidler

Indsatsen fortsætter i første halvår af 2015.

Handleplanen mod alvorlige ulykker:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus er tildelt en række opgaver i den handleplan, som byggeriets parter aftalte med beskæftigelsesministeren i slutningen af 2013. Det drejer sig primært om følgende punkter, som Byggeriets Arbejdsmiljøbus har bidraget til i løbet af 2014 (parenteserne henviser til de pågældende punkter i handleplanen):

- Opsøgende aktiviteter i virksomheder og på byggepladser med unge og nyansatte (4.B)
- Tilbyde virksomheder og bygherrer vejledning om sikkerhed og sundhedskultur for udenlandsk arbejdskraft (4.C)

- Informationsmøder og netværksmøder om bygherrers og rådgivendes samt koordinators arbejdsmiljøindsats sammen med BAR Bygge & Anlæg, Bygherreforeningen, FRI og Danske Ark (5.A)
- Projektet "Hjælp til små byggevirksomheders arbejdsmiljøarbejde" (6.D)
- Informationskampagne til tømrer- og snedkerområdet om nedstyrtningsfarer, stiger, rundsave, rod og uorden mv. sammen med BAR Bygge & Anlæg (6.D)
- Fokus på alvorlige ulykker i små og mellemstore murerforretninger (6.E)

Andre emner i besøgsindsatsen

Det grundlæggende princip for Byggeriets Arbejdsmiljøbus' besøgsaktivitet er at tage udgangspunkt i de arbejdsmiljøforhold, som er aktuelle på den enkelte byggeplads, og som er gode udgangspunkter for at etablere en dialog om den forebyggende arbejdsmiljøindsats.

De emner der behandles, er således i højere grad styret af forholdene på byggepladserne end af hvilke fokusområder, det generelt er besluttet at være opmærksom på.

I løbet af 2014 er der derfor en række emner, der har været brugt megen tid på udover de særlige indsatsområder, og som der er grund til at fremhæve. Det gælder i særlig grad disse emner:

"Fortidens synder":

I forbindelse med en række renoveringsopgaver har det vist sig, at der ofte er stoffer og materialer, der kræver særlige foranstaltninger, og som konsulenterne har brugt megen tid på at hjælpe virksomhederne med at håndtere.

Det drejer sig ud over PCB om især bly, klorerede bifenyler og asbest.

Stilladser:

Skærpelsen af reglerne om opbygning af stilladser og de nye standarder for, hvor de forskellige stilladsklasser skal anvendes, har givet anledning til både usikkerhed og konflikter. Det har stillet konsulenterne i en række situationer, der har været vanskelige at håndtere, ikke mindst fordi parterne ikke har været enige om fortolkningerne af aftaler og dispensationer.

Bevægeapparatbelastninger:

Behovet for at begrænse bevægeapparatets skader er fortsat stort, og ofte er det vanskeligt at finde anvendelige løsninger.

Tilmed er mange mestre tilbageholdende med at anskaffe de nødvendige tekniske hjælpemidler, og mange bygningsarbejdere er tilbageholdende med at anvende de tekniske hjælpemidler, som stilles til rådighed.

Bygherrer, projekterende og rådgivere:

Der er fortsat mange bygherrer og projekterende, der ikke kender deres pligter i forhold til byggepladsens arbejdsmiljø, og mange projekterende og rådgivere har ikke de fornødne kompetencer til at løfte deres arbejdsmiljøopgaver.

I 2014 er det dog lykkedes at få et godt samarbejde med en række store bygherrer – herunder også nogle kommuner og boligselskaber – og en række projekterende virksomheder er det lykkedes at få en konstruktiv dialog med, ligesom der er drøftet afholdelse af opstartsmøder med en række rådgivere.

Generelle erfaringer fra besøgsindsatsen

Virksomhederne er ganske gode til hurtigt at få iværksat foranstaltninger, som kan løse "her og nu" problemer, men generelt set har især de mindre virksomheder fortsat meget vanskeligt ved at tilrettelægge deres arbejdsmiljøindsats og arbejde forebyggende.

Der ser imidlertid ud til, at en gruppe af virksomheder med 10-35 ansatte har gode intensjoner om at tage ansvar for arbejdsmiljøet – ofte baseret på enkeltpersoners engagement. Her ses dog alligevel store mangler i arbejdsmiljøindsatsen, ofte som følge af en svag ledelsesindsats.

Tilsvarende er der en række af de lidt større virksomheder med mere end 25 ansatte, der implementerer en formaliseret sikkerhedslederfunktion, der bakkes op ledelsesmæssigt, hvilket bidrager betydeligt til at forbedre deres forebyggende arbejdsmiljøindsats.

Generelt er mange virksomheder begyndt at blive langt bedre til at bruge Byggeriets Arbejdsmiljøbus aktivt.

Trods en stor indsats fra konsulenterne er der stadig mange steder, der mangler arbejdsmiljøorganisation, og hvor der ikke er valgt arbejdsmiljørepræsentanter. Desuden mangler mange af de valgte arbejdsmiljørepræsentanter opbakning og uddannelse.

Projekter

Forskningsprojekt om muskel- og skelletbesvær:

Projektet er et erhvervs PhD-projekt, der undersøger sammenhængene mellem muskel- og skelletbesvær og den måde arbejdet organiseres på, herunder arbejdsdelingen i sjak.

Projektet udføres af PhD-studerende Jeppe Zielinski Nguyen Ajslev, der er kandidat fra psykologi- og arbejdslivsstudierne på Roskilde Universitet. Projektet er forankret i Byggeriets Arbejdsmiljøbus og er økonomisk støttet af Forsknings- og Innovationsstyrelsen og Bygge- og Anlægsbranchens Udviklingsfond.

Det har en meget stor synergieffekt at forskningsprojektet udføres i Byggeriets Arbejdsmiljøbus, idet den PhD-studerende kan trække på den erfaring og det netværk, som konsulenterne har opbygget, ligesom de kan hjælpe med byggepladskontakt.

Projektet forløber gennem tre dele:

- En række kvalitative interviews med fagfolk fra 4-5 faggrupper inden for byggeriet,
- En spørgeskemaundersøgelse,
- Nogle workshops med henblik på udvikling af organisatoriske ændringer, som kan nedbringe bevægeapparatbelastningerne.

En fjerde del om fysiologiske målinger på et antal bygningsarbejdere er det besluttet at lade udgå, idet NFA har fået mulighed for at gennemføre et særskilt projekt med denne metode, der vil kunne supplere PhD-projektet.

Henrik L. Lund fra Roskilde Universitet er hovedvejleder, og der er også etableret et samarbejde med det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø og Universitet i Lund. Anders Kabel er virksomhedsvejleder. Vejlederne indgår sammen med Ann Mills Karlsund, Dansk Byggeri, og Ulrik Spannow, BAT-kartellet samt Paul Anker Lund, NFA i projektets styregruppe.

BAM:IT-projektet:

En række byggevirksomheder i størrelsen 25 – 50 ansatte har fået gennemgået deres arbejdsgange og informationsstrømme, så de kan få en mere rationel udnyttelse af ressourcer, sikre kvaliteten og forbedre arbejdsmiljøet gennem bedre planlægning, IT-styring og medarbejderinddragelse.

Det er Byggeriets Arbejdsmiljøbus og IT-rådgivningsvirksomheden BASIT, der i fællesskab har analyseret og rådgivet virksomhederne i forhold til deres måde at arbejde med alle elementerne i byggeprocessen - lige fra tilbudsgivning og projektstyring til endelig overdragelse af byggeriet.

I slutningen af 2014 blev projektet afsluttet og erfaringerne er blevet dokumenteret i en inspirationspjece, hvor dels BAM:IT-konceptet og dels nogle af de deltagende virksomheders erfaringer er beskrevet.

Projektet er et led i 3F og Dansk Byggeris fælles indsats for at forbedre kvalitet, arbejdsmiljø og produktivitet i byggebranchen. Projektet har modtaget tilskud fra Bygge- og Anlægsbranchens Udviklingsfond, men de deltagende virksomheder bidrager også selv økonomisk.

Fremadrettet vil Byggeriets Arbejdsmiljøbus og BASIT tilbyde virksomheder hjælp til at gennemføre tilsvarende forløb.

Hjælp til små virksomheders arbejdsmiljøarbejde:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har fået en bevilling fra Bygge og Anlægsbranchens Udviklingsfond til at gennemføre et projekt i op til 15 tømrer- eller murervirksomheder med 5-19 ansatte.

Gennem projektet får de udvalgte virksomheder konsulenthjælp til at gennemføre en af de nye forebyggelsespakker "Vær professionel også når det gælder sikkerhed", som Fonden for Forebyggelse og Fastholdelse har udbudt. Denne forebyggelsespakke giver virksomheden økonomisk tilskud til at vedligeholde en daglig dialog mellem ledelse og medarbejdere om arbejdsmiljø. Gennem projektet får virksomhederne desuden hjælp til at få styr på deres arbejdsmiljøindsats og APV-proces.

Konsulentbistanden leveres især fra konsulentfirmaet TeamArbejdsliv med arbejdsmiljøfaglig bistand fra Byggeriets Arbejdsmiljøbus' egne konsulenter.

I slutningen af 2014 var 11 virksomheder i gang med projektet – hovedsaglig tømrervirksomheder.

Andre projekter:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har bidraget med erfaringer og netværk til en række projekter til fremme af arbejdsmiljøet i bygge- og anlægsbranchen. Det drejer sig blandt andet om projekter om følgende emner:

- Forskningsprojekt om byggepladsstøv og KOL
- Forskningsprojekt om toolbox-møder på byggepladsen
- Udvikling af undervisningsmaterialer om arbejdsmiljøemner sammen med Byggeriets Uddannelser
- Forskningsprojekt om måling af fysiologisk belastning ved bygningsarbejde

Ekstern videndeling, konferencer og messer

BAR Bygge & Anlæg og organisationerne:

Der har på to af konsulentmøderne været gensidig erfaringsudveksling med sekretariatet for BAR Bygge & Anlæg.

Direktøren deltager på BAR Bygge & Anlægs møder, hvor han orienterer om projektets aktiviteter mv. Det sikrer samtidig Byggeriets Arbejdsmiljøbus en god information om BAR-aktiviteterne. Desuden har Byggeriets Arbejdsmiljøbus bidraget til en række BAR-projekter og deltaget i enkelte BAR-arbejdsgrupper.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har deltaget som moderator på BAR Bygge & Anlægs 15 lokale informationsmøder til småvirksomheder.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har bidraget med oplæg mv. til en række møder og kurser, som Dansk Byggeri og fagforeningerne har arrangeret blandt andet Dansk Byggeris branchedage i Taastrup hhv. Århus.

I det tidligere Vestsjælland amt er der udviklet et konstruktivt samarbejde mellem organisationerne og Byggeriets Arbejdsmiljøbus' konsulenter i regionen. I den forbindelse er der blevet arrangeret et informationsmøde hos Arbejdstilsynet.

Desuden har Byggeriets Arbejdsmiljøbus haft jævnlige møder med de regionale og lokale organisationer.

Erhvervsskolerne:

Der er efterhånden etableret et rigtigt godt samarbejde med langt de fleste af erhvervsskolerne, typisk i forbindelse med hovedforløbene. I den forbindelse skal det fremhæves, at konsulenterne har bidraget til nogle temadage på skolerne, hvor leverandører af tekniske hjælpemidler har stillet udstyr til rådighed, så eleverne kunne afprøve dem i praksis.

Det er konsulenternes meget entydige indtryk, at deres undervisning af eleverne på skolerne er et meget betydningsfuld bidrag til fremtidens arbejdsmiljøindsats og en støtte til elevernes egen opmærksomhed på deres egne arbejdsmiljøforhold, ligesom de er en god støtte for de faglærere, der arbejder for et højt arbejdsmiljøniveau i undervisningen.

De arbejdsmiljøprofessionelle:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har et godt samarbejde med de autoriserede arbejdsmiljørådgivere, der beskæftiger sig med bygge- og anlægsarbejde, og har i den forbindelse løbende kontakt med Alectia.

Hele Byggeriets Arbejdsmiljøbus deltog på AM2014 (arbejdsmiljøkonferencen i Nyborg for arbejdsmiljøprofessionelle) og direktøren gennemførte i samarbejde med Videntcenter for Arbejdsmiljø en workshops om distanceledelse.

Hele Byggeriets Arbejdsmiljøbus har deltaget på den store byggemesse i Fredericia Byggeri '14.

Direktøren har deltaget på Dansk Byggeris konference for arbejdsmiljøledere, hvor han bidrog med et oplæg om tunge løft.

Direktøren har deltaget i et møde på Arbejdsmedicinsk afdeling i Region Hovedstaden med en række forskere og konsulenter, der forsøger at etablere et projekt om reduktion af støvbelastningen på byggepladser, hvor han præsenterede Byggeriets Arbejdsmiljøbus' planer og erfaringer med støvbekæmpelse.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus er firmamedlem af IDA Arbejdsmiljø (tidligere Selskab for Arbejdsmiljø), hvor direktøren er bestyrelsesmedlem og deltager i ledelsen af IDA Arbejdsmiljøinteressegruppen for koordinatorene.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus følger arbejdet i Lean Construction, hvor en af konsulenterne er kontaktperson.

Trafiksikkerhed:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus var indstillet til Rådet for Sikker Trafiks erhvervspris 2014, men prisen tilfaldt desværre en af de andre nominerede.

Det gode samarbejde med Rådet for Sikker Trafik er fortsat i 2014 med henblik på at trafiksikkerhed planlægges som fokusområde igen i 2015.

"En af os" -kampagnen:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har haft en række drøftelser med kampagnesekretariatet med henblik på at ruste konsulenterne til at kunne rejse spørgsmålet om fastholdelse og inkludering af medarbejdere med sårbart sind eller psykiske lidelser i virksomhederne.

Internationalt samarbejde:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus' direktør deltog i ISSA og ILO's verdenskonference i Frankfurt og NES/ODAM-konferencen i København.

Direktøren deltager i samarbejdet om arbejdsmiljø i AEIP, som er det europæiske samarbejdsorgan for partsstyrede organisationer, der arbejder for social sikring fx pension, forsikring, sundhedsordninger, arbejdsmiljø mv.

To af konsulenterne deltog i en præsentation af et nyt, arbejdsmiljøforbedret gipsplade-system i Utrecht i Nederlandene.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har haft besøg af bestyrelse og direktion fra ARBOUW, hvor der blev udvekslet erfaringer og ideer. ARBOUW har i Nederlandene en rolle der svarer til en kombination af BAR Bygge & Anlæg og Byggeriets Arbejdsmiljøbus.

Der er desuden etableret et samarbejde med den tilsvarende belgiske organisation NAVB-CNAC, hvis direktion besøger Byggeriets Arbejdsmiljøbus og BAR Bygge & Anlæg i starten af 2015.

Formidling og medieindsats

I løbet af 2014 er der udsendt 5 nyhedsbreve. Nyhedsbrevet er teknisk set opbygget som en del af web-stedet. Det skal dels formidle gode historier, der kan inspirere virksomhederne, og samtidig orientere generelt om Byggeriets Arbejdsmiljøbus' aktiviteter. Det fungerer samtidig som Byggeriets Arbejdsmiljøbus' generelle kontaktkanal til medierne. Nyhedsbrevet har ved årets udgang 1131 abonnenter - en stigning på 63 i løbet af året.

Web-stedet er løbende blevet opdateret blandt andet med Byggeriets Arbejdsmiljøbus' nyhedsbrevene og artikler fra fagblade, aviser og elektroniske medier, hvor Byggeriets Arbejdsmiljøbus omtales.

Der har været 6.287 besøg på web-stedet i løbet af 2014 foretaget af 3.200 besøgende. Samlet set er de enkelte sider på web-stedet besøgt 13.645 gange. Det er stort set som i 2013. 80% af besøgene var fra Danmark, 7% fra EU, 3% fra USA, 2% fra Tyskland og 1% fra Storbritannien.

Under hjelmene:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus er inddraget i Dansk Byggeri og 3F Byggegruppens fælles projekt om arbejdsmiljøavisen "Under hjelmene" og har bidraget med historier, ideer og kontakter til avisen.

Efterfølgende har konsulenterne benyttet aviserne som led i formidlingen af god arbejdsmiljøpraksis ved at distribuere den til en lang række af de arbejdspladser, som ikke nås ved den almindelige distribution gennem de store byggevirksomheder og organisationerne.

Aviserne er blevet modtaget med stor og positiv interesse og bidrager dermed til konsulenternes dialog med bygningsarbejderne.

Medieindsats:

Samarbejdet med medievirksomheden Kombic / Visionworks er blevet fortsat udviklet i 2014 og har blandt andet omfattet

- En lille, letlæst beretning med konkrete cases, der illustrerer arbejdet i 2013, som er distribueret i 3.000 eksemplarer

- En video om Byggeriets Arbejdsmiljøbus indsats for at udvikle samarbejdet om arbejdsmiljø i virksomhederne – forventes færdig primo 2015
- Formidlingsaktiviteter i forbindelse med BAM:IT-projektet, herunder en video fra workshoppen på arbejdsmiljøkonferencen AM2013
- Formidlingsaktiviteter i forbindelse med projektet om støtte til små virksomheders arbejdsmiljøarbejde
- Formidlingsaktiviteter i forbindelse med indsatsen for at begrænse støvbelastningen på byggepladserne
- Formidlingsaktiviteter i forbindelse med indsatsen om unge og nyansattes arbejdsmiljø, herunder en radioudsendelse, som forventes udsendt af ca. 130 lokalradiostationer
- Udvikling af netværket til pressen
- Diverse artikler til fagpressen og organisationernes nyhedsbreve.

I løbet af 2014 har der været bragt mindst 13 artikler i den trykte og elektroniske presse om Byggeriets Arbejdsmiljøbus.

Stadig flere fagbladsjournalister begynder at bruge Byggeriets Arbejdsmiljøbus som arbejdsmiljøfaglig sparring i forbindelse med artikler om byggeriets arbejdsmiljø.

Intern videndeling og uddannelse

Der er i 2014 afholdt 9 fælles konsulentmøder á 2 dages varighed. Disse møder tjener flere formål:

- at bidrage til udvikling af fælles forståelse for Byggeriets Arbejdsmiljøbus' virksomhed
- at sikre videndeling, erfaringsudveksling og indbyrdes inspiration
- at give plads til kompetenceudvikling gennem oplæg fra indbudte specialister

I 2014 har der været eksterne oplæg fra forskere og andre eksperter om blandt andet følgende arbejdsmiljøfaglige emner:

- Projektering og arbejdsmiljø
- Arbejdsulykker
- "Byg op" -projektet
- Stoffer og materialer, kemisk arbejdsmiljø
- Støv – og især kvartsstøv og KOL
- Erfaringsudveksling med Arbejdstilsynet om især nedstyrtningssulykker

Desuden har der været en række interne oplæg, erfaringsopsamlinger og drøftelser af særlige problemstillinger fx om unge og lærlinge, om psykisk arbejdsmiljø, om udenlandske virksomheder og bygningsarbejdere, om renoveringsarbejde og om tunge løft, bæring, træk og skub.

I forbindelse med et af konsulentmøderne blev der afholdt et internt udviklingsseminar, der dels havde til formål at opsamle Byggeriets Arbejdsmiljøbus egne erfaringer med de første seks års arbejde og dels at bidrage til styregruppens arbejde med mål- og rammeplanen for 2015-2020. Udviklingsseminaret blev tilrettelagt og gennemført af lektor Niels Møller fra Aalborg Universitet.

Udover gennem konsulentmøderne sikres sammenhængen i hele organisationen på flere måder:

- Ugentlig mail fra direktøren 'Nyt fra hovedkontoret' til medarbejderne
- Direktøren har aflagt et heldags-besøg i hver af de fire regioner
- Arbejdsgrupper på tværs af regionerne til udredning af særlige problemer og forberedelse af særlige indsatser

- APV justeres på et konsulentmøde én gang om året
- MUS-samtaler er afholdt med alle konsulenter i løbet af januar og februar
- Sommerfest med kajaktur i kanalerne i forbindelse med et konsulentmøde i København
- Julefrokost fælles med sekretariatet for BAR Bygge & Anlæg med kulturelt indslag
- Sommerfest "På taget" sammen med Byggeriets Uddannelser, Snedkernes Uddannelser, Arbejdsmiljørådgiverne og BAR Bygge & Anlæg

I 2014 har der været arbejdet i to interne arbejdsgrupper, som har haft til formål at undersøge hvordan en eventuel indsats bedst kan tilrettelægges i forhold til de to emner:

- Udenlandske bygningsarbejdere og virksomheder
- Psykisk arbejdsmiljø

Konsulenterne har deltaget i et et-dags asbestkursus i Horsens.

Desuden har flere af konsulenterne gennemført korte kurser fx i Banestyrelsens og Vejdirektoratets regi, ligesom nogle har deltaget på medlemsmøder i IDA Arbejdsmiljø (SAM).

Interne værktøjer, andre interne forhold mv.

Arbejdsmiljøbusserne:

Arbejdsmiljøbusserne af mærket Citroën Jumpy HDi125, H1L2, som blev leaset hos ALD Automotive i starten af 2012 på 3-årige kontrakter, har fungeret upåklageligt. Idet leasingaftalerne var aftalt til udløb 31. december 2014, har der i anden halvdel af 2014 været arbejdet med at fastlægge en leasingaftale for den kommende periode.

Der er i december 2014 indgået aftale med ALD Automotive om leasing af nye Opel Vivaro 1.6 Sportive i en 5-årig periode. De nye busser kan først leveres medio 2015, så de tidligere kontrakter er blevet forlænget tilsvarende.

Der har i 2014 været arbejdet med at analysere de krav, som de nye busser skal imødekomme, blandt andet med bistand fra en gruppe designingeniørstuderende fra DTU.

Panda:

Aktivitetsregistreringssystemet Panda er blevet opdateret på en ny platform og har fungeret uden væsentlige fejl i 2014. Systemet er blevet forbedret med blandt andet integration med CVR-registrets virksomhedsdatabase, så identifikationen af virksomheder bliver mere præcis.

Systemet er oprindeligt udviklet af Besvar.dk, som også har serviceret det. Besvar.dk er nu en del af Trustmint. En aftale om fortsat support er indgået med Trustmint i starten af 2015.

IT, telefoni mv.

I 2014 er alle konsulenter blevet udstyret med mini iPads, sådan at de kan benytte BAR Bygge & Anlægs app mv. i formidlingsarbejdet direkte ude på byggepladserne.

Alle PC'er og mobiltelefoner er i begyndelsen af 2013 blevet udskiftet med nye tidssvarende Lenovo T530 med 15,6"-skærme hhv. Nokia 820 Windows-mobiltelefoner, som fortsat fungerer fint.

De sidste af de gamle laserprintere er i løbet af året blevet udskiftet med nye Brother DCP J4110DW multifunktionsprintere, der kan printe op til A3-format og på begge sider af papiret.

Måleudstyr:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har anskaffet to sæt Brüel & Kjær vibrationsmålere, der kan måle og analysere hånd-arm vibrationer typisk fra vibrerende håndværktøjer. To af konsulenterne er blevet uddannet som superbrugere.

Udstillingsudstyr:

Byggeriets Arbejdsmiljøbus har anskaffet to sæt klapborde til brug ved udstillinger som supplement til de store TV-monitorer, der blev anskaffet i 2013.

Eget arbejds miljø:

Der har været afholdt et møde i arbejdsmiljøorganisationen, hvor den årlige arbejdsmiljødrøftelse har været gennemført.

På to konsulentmøder er APV'en blevet opdateret og i forbindelse med det tidligere omtalte interne udviklingsseminar var konsulenternes arbejdsmiljø et blandt flere elementer.

Sygefraværet var i 2014 0,85%, hvilket er markant lavere end de ca. 3,5%, der er gennemsnittet for mandlige funktionærer i Danmark.

Anders Kabel

Besøgsstatistik 2014

- Besøg i 2014

2014	Virksomheder	Byggepladser
Nye aktiviteter	421	666
Besøg ifm. nye aktiviteter	296	1031
Besøg ifm gamle aktiviteter	56	121
Besøg i alt	352	1152
Anden kontakt ifm nye akt.	335	123
Anden kontakt ifm gl. akt.	34	14
Kontakter i alt	721	1298

Beretning 2014

Byggeriets Arbejdsmiljøbus

Arbejdsmiljø emner (1)

- Fordelingen af behandlede emner
  - Byggepladsbesøg - fagområder

	I alt 2008-2014	Nye i 2014
Arbejdsstillinger	2155	284
Tekniske hjælpemidler	1683	290
Nedstyrtningsfare	1433	235
Adfærd, trivsel mv.	1314	219
Stilladser mv.	1220	204
Planlægning – samarbejde	1202	121
Støv, stoffer, materialer	1070	212
Orden og ryddelighed	540	114
Sikkerhedsudstyr	514	104
Støj og vibrationer	480	52

Beretning 2014

Byggeriets Arbejdsmiljøbus

Arbejdsmiljø emner (2)

- Fordelingen af behandlede emner
  - Byggepladsbesøg – fællesområder:

	I alt 2008-14	Nye i 2014
Færdselsveje	1334	198
PSS	720	102
Planlægning - samarbejde	648	89
Belysning og el-sikkerhed	576	63
Nedstyrtningsfare	533	81
Sikkerhedsmøder	479	40
Skurby	468	50
Vinterforanstaltninger	466	31
Adskillelse af processer	402	73
Stilladser	395	54

Beretning 2014

Byggeriets Arbejdsmiljøbus

Arbejdsmiljø emner (3)

- Fordelingen af behandlede emner
  - Virksomhedsbesøg:

	I alt 2008-14	Nye i 2014
Konkrete AM-forhold	1286	270
APV	850	157
AMO – valg af AM-repr.	462	74
Brug af pers. udstyr	363	83
Brugsanvisninger	325	76
Planlægning og kvalitet	320	53
Instruktion – tilsyn	274	63
Eftersyn	257	65
Samarbejde - trivsel	246	47
Uddannelsesplan	230	37

Beretning 2014

Byggeriets Arbejdsmiljøbus

Virksomhedernes størrelse

- Fordelingen af virksomhedsbesøg i forhold til virksomhedernes størrelse:

Virksomheder	Pct-fordeling
1-9	27 %
10-19	20 %
20-49	20 %
50+	18 %
Ikke oplyst	15 %

Beretning 2014

Byggeriets Arbejdsmiljøbus

Byggepladsernes størrelse

- Fordelingen af besøg på byggepladser i forhold til pladsernes størrelse:

Byggepladser	Pct-fordeling
1-9	47 %
10-19	28 %
20-49	14 %
50-99	4 %
100+	2 %
Ikke oplyst	7 %

Beretning 2014

Byggeriets Arbejdsmiljøbus

Årsag til besøg

Årsag til besøg	2008 - 2013	2014
Opsøgende besøg samt kampagnebesøg	64 %	54 %
Inviteret	22 %	31 %
Ekstern henvendelse	14 %	15 %

Beretning 2014

Byggeriets Arbejdsmiljøbus

Modtagelse

	2008 - 2013	2014
Stor eller meget stor interesse	86 %	86 %
Moderat eller lille interesse	14 %	14 %
Ingen interesse	0 %	0 %

Beretning 2014

Byggeriets Arbejdsmiljøbus

Samarbejdspartnere 2014

2014	Antal kontakter til nye aktiviteter/partnere	Kontakter til tidligere aktiviteter/partnere
Besøg	202	72
Anden kontakt	85	3
Kontakter i alt	287	75

Samarbejdspartnere	Nye aktiviteter/partnere
Undervisning fx medlemsmøder	53
Møde med organisationer	46
Leverandørkontakt	43
Arbejds miljørådgivere	15
Erhvervsskole-samarbejde	14
Udstillinger og messer	9
Møder med myndighed fx AT	9

Beretning 2014

Byggeriets Arbejds miljøbus

Bygherrer

	2014
Offentlig bygherre	34 %
Privat, professionel bygherre	36 %
Privat - parcelhus eller engangsbygherre	16 %
Andet eller uoplyst	14 %

Beretning 2014

Byggeriets Arbejds miljøbus